

Sygn. akt

III AUa 937/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **27 grudnia 2012 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda (spr.)
	Sędziowie:	SSA Urszula Kocyłowska SSA Marta Pańczyk-Kujawska
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **13 grudnia 2012 r.**

na rozprawie

sprawyz wniosku **Szkoły Podstawowej w R.**

z udziałem zainteresowanych: **B. B., W. B., M. C. (1), M. C. (2), E. C., B. D., M. D., E. H., M. J., B. J., J. K., K. K., G. K., M. L., W. M., M. M. (1), M. M. (2), B. P. (1), B. P. (2), P. P., I. R., J. S., M. S., A. S., L. T., E. W., A. W., B. W., J. W. i B. Ż.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji pozwanego organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu**

z dnia **14 czerwca 2012 r.** sygn. akt **III U 194/12**

I. **zmienia pkt I i III zaskarżonego wyroku w ten sposób, że oddala odwołanie w części opisanej w pkt I wyroku i odstępuje od obciążenia wnioskodawcy kosztami postępowania za I instancję,**

II. **nie obciąża wnioskodawcy kosztami postępowania za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 937/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 22 grudnia 2011 r. skierowaną do Szkoły Podstawowej w R., powołując się na treść art. 3 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 38 ust. 1 pkt. 3, art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 18 ust. 1 i 2, art. 20 ust. 1 i art. 21 ustawy z dnia 13.10.1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 205 poz. 1585 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej

z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161 poz. 1106 ze zm.) stwierdził, że nauczycielskie dodatki mieszkaniowe podlegają uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń i tym samym istnieje obowiązek opłacenia składek z tego tytułu za okres wskazany w protokole pokontrolnym od 1 maja 2006 r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wprawdzie dodatki mieszkaniowe nie są składnikiem wynagrodzenia, to jednak stanowią przychód ze stosunku pracy i w związku z tym należy je uwzględnić w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalno – rentowe.

W odwołaniu od powyższej decyzji Szkoła Podstawowa w R. wniosła o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że nauczycielskie dodatki mieszkaniowe nie podlegają uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych i w związku z tym nie istnieje obowiązek opłacania składek z tego tytułu za okres od 1 maja 2006r., ewentualnie przyjęcie, iż taki obowiązek istnieje jedynie od miesiąca następującego po zakończeniu przez organ rentowy kontroli u płatnika, ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu oraz o przyznanie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wnioskodawca naprowadził, iż prawomocnym wyrokiem z 16 grudnia 2004 r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu (sygn. III U 1026/04) uznał w tożsamym stanie faktycznym, iż wnioskodawca nie był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne od nauczycielskich dodatków mieszkaniowych za okres od maja 2001 r. do kwietnia 2004 r., a uiszczone składki za ten okres podlegają zwrotowi. Nadto odwołujący wywiódł że, nauczycielski dodatek mieszkaniowy, należny na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, jest dodatkiem socjalnym, nie zaś składnikiem wynagrodzenia. Na potwierdzenie swojego stanowiska powołał stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11.07.2002r., II UKN 429/01, stwierdzające wprost, że dodatek mieszkaniowy przysługujący nauczycielom nie jest składnikiem wynagrodzenia za pracę, a w konsekwencji nie podlega uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Końcowo podniósł, iż stan prawny dotyczący nauczycielskich dodatków mieszkaniowych od tamtego czasu nie uległ zmianie, zmieniła się zaś jedynie wykładnia przepisów regulujących tę kwestię. Odmienna wykładnia zaprezentowana została w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006r. III UZP 1/06, stąd też ewentualne zobowiązanie wnioskodawcy do zapłaty składek od przedmiotowego dodatku winno nastąpić od daty dowiedzenia się przez płatnika o nowej wykładni, co nastąpiło dopiero po zakończeniu prowadzonej przez ZUS kontroli, nie zaś od dnia w którym nowa wykładnia została przyjęta.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie z tych samych przyczyn, które stanowiły podstawę wydania zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem z dnia 7 maja 2012r. Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych nauczycieli Szkoły Podstawowej w R., których dotyczyło odwołanie od decyzji ZUS Oddziału w R..

Wyrokiem z 14 czerwca 2012r., (sygn. akt III U 194/12) Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję o tyle, że stwierdził, iż nauczycielskie dodatki mieszkaniowe uwzględnia się w podstawie wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń, z tym że obowiązek opłacania składek z tego tytułu istnieje od 1 kwietnia 2011 r. W pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Rozstrzygając o kosztach postępowania zasądził od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił że, zainteresowani, jako nauczyciele zatrudnieni w Szkole Podstawowej w R. otrzymują w oparciu o art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela dodatki mieszkaniowe. Początkowo Szkoła jako płatnik składek, od przedmiotowych dodatków odprowadzała składki na ubezpieczenie społeczne.

Po prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z dnia 16 grudnia 2004 r. (sygn. III U 1026/04), dotyczącym płatnika składek – Gminy R., w którym uznano, iż nauczycielskie dodatki mieszkaniowe nie podlegają oskładkowaniu, a opłacone od nich składki podlegają zwrotowi, również Szkoła Podstawowa w R. zaprzestała opłacania składek od przedmiotowych dodatków. Po przeprowadzonej w szkole w lutym i marcu 2011 r. kontroli, organ rentowy stwierdził niedeklarowanie składek przez płatnika na poszczególne rodzaje ubezpieczeń od kwot dodatków mieszkaniowych wypłacanych nauczycielom na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela i w konsekwencji wydał zaskarżoną decyzję.

Analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy przypomniał, iż kwestia oskładkowania nauczycielskich dodatków mieszkaniowych była wielokrotnie przedmiotem rozważań zarówno Sądu Najwyższego jak i sądów apelacyjnych, a prezentowane w tym zakresie orzecznictwo nie było jednolite. Ostatecznie Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów wydał 26 kwietnia 2006 r. uchwałę sygn. akt III UZP 1/06, w której stwierdził, że dodatek mieszkaniowy wypłacany nauczycielowi na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy Karta Nauczyciela winien być wliczany do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Sąd Okręgowy podzielając stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w tej uchwale stwierdził, iż zmiana jedynie wykładni treści przepisów wpływających na sytuację prawną płatnika, po dacie wydania wskazanej uchwały, nie może wyłącznie obciążać wnioskodawcy, bowiem takie działanie byłoby niezgodne z podstawowymi zasadami państwa prawa. Zaznaczył, że organ rentowy, pomimo znajomości treści uchwały, nie podejmując natychmiast czynności zmierzających do ujednoczenia na terenie objętym jego działaniem, wykładni przedmiotowych przepisów, dopuścił się zaniechania. Wobec tego przyjął, że po stronie wnioskodawcy istnieje obowiązek opłacania składek od przedmiotowych dodatków mieszkaniowych dopiero od miesiąca następującego po miesiącu zakończenia kontroli przez ZUS tj. od 1 kwietnia 2011r.

W tym też zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję. Jednocześnie uznał, iż stanowisko pozwanego jest, co do zasady słuszne, co skutkowało oddaleniem dalej idącego odwołania na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc. Podstawę prawną orzeczenia o kosztach stanowił art. 100 kpc.

Powyższy wyrok w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy zmienił decyzję organu rentowego zaskarżył apelacją pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zarzucając, iż rozstrzygnięcie to narusza art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 w związku z art. 4 pkt. 9 oraz art. 21 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 12 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, a dalej art. 54 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz § 2 ust. 1 pkt. 1-32 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

W uzasadnieniu organ rentowy naprowadził, iż to na płatniku składek ciąży obowiązek dokonania wszelkich czynności związanych ze zgłoszeniem do ubezpieczenia, składania deklaracji, naliczania składek itp. Zaznaczył, iż orzeczenia sądów, w tym Sądu Najwyższego nie stanowią źródła prawa, wobec czego prawa tego nie zmieniają. Stąd też wywiódł, że nieuzasadnionym jest podnoszenie przez wnioskodawcę zarzutu w postaci trudności interpretacyjnych wynikających z jakości stanowionego prawa. Dodał też, że obciążanie pozwanego Zakładu samodzielną decyzją wnioskodawcy o zastosowaniu błędnej interpretacji obowiązujących przepisów jest nieuzasadnione.

W konkluzji pozwany Zakład wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku

w pkt I i oddalenie odwołania wnioskodawcy oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesiony przez organ rentowy środek zaskarżenia skutkować musi wydaniem przez tutejszy Sąd orzeczenia reformatoryjnego.

Przypomnieć należy, że spornym w sprawie pozostawało, czy dodatek mieszkaniowy, wypłacany nauczycielom na podstawie art. 54 ust. 3 ustawy

z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela jest wliczany do podstawy wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń i w związku z tym, czy odwołujący się był obowiązany odprowadzić od niego składki ubezpieczeniowe.

Rozstrzygając przedmiotową sprawę Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, dzieląc stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., III UZP 1/06, OSNP 2006/21-22/333 przesądził, iż przedmiotowy dodatek powinien być oskładkowany.

Na etapie postępowania apelacyjnego spornym więc pozostawało, czy w stanie faktycznym sprawy obowiązek ten w odniesieniu do wnioskodawcy powstał - jak przyjął to Sąd Okręgowy - dopiero od 1 kwietnia 2011 r., a to od miesiąca następującego po zakończeniu kontroli prowadzonej u płatnika przez ZUS, czy też - jak dowodzi tego pozwany, obowiązek ten istniał już od 1 maja 2006 r.

Rozstrzygając tę kwestię mieć na uwadze należy, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 cytowanej ustawy). Również nauczyciele – objęci regulacją Karty Nauczyciela – są pracownikami i z tytułu pozostawania w stosunku pracy podlegają przymusowi ubezpieczeń społecznych, skutkującemu koniecznością odprowadzania składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń.

W myśl art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych - wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2. Zauważyć przyjdzie, że do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników jak również do ustalenia podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, i art. 104 ust. 1 pkt. 1 lit. a ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Stosownie zaś do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r., nr 14, poz. 176 ze zm.), do której odsyła ustawa systemowa, za przychody, ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń

w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Z powyższego zestawienia wynika, iż pojęcie przychodu niewątpliwie jest pojęciem szerszym od pojęcia wynagrodzenia za pracę. Wynagrodzenie jest zawsze przychodem, ale składnik przychodu nie musi mieć charakteru wynagrodzeniowego. O tym, czy świadczenie jest przychodem ze stosunku pracy, decyduje okoliczność, czy może otrzymać je wyłącznie pracownik w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, czy także inna osoba niezwiązana stosunkiem pracy z pracodawcą. W orzecznictwie aktualnie ugruntowany jest pogląd, że nauczycielski dodatek mieszkaniowy, choć rzeczywiście nie stanowi elementu wynagrodzenia sensu stricto, z uwagi na przepis art. 30 ust. 1 pkt 4 Karty Nauczyciela, to jednak jest on składnikiem przychodu osiąganego

przez nauczyciela jako pracownika u jego pracodawcy (szkoły) z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006r., II UK 29/06).

Skoro zatem przedmiotowy dodatek stanowi przychód, to winien on zostać w myśl przytoczonych przepisów wliczony do podstawy wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń.

Przypomnieć trzeba, że istotnie w orzecznictwie sądowym do roku 2006 funkcjonowały dwa odmienne poglądy dotyczące charakteru prawnego dodatku mieszkaniowego. Według pierwszego z nich dodatek mieszkaniowy nie jest częścią składową wynagrodzenia za pracę i w związku z tym nie podlega składce na ubezpieczenie społeczne.

Ostatecznie jednak przeważył pogląd będący w opozycji do powyższego stanowiska, a zaprezentowany przez Sąd Najwyższy w przywołanej na wstępie uchwale z dnia 26 kwietnia 2006 r. III UZP 1/06, że dodatek mieszkaniowy stanowi należność ze stosunku pracy i w związku z tym winien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń.

Konsekwencją powyższego jest powstanie po stronie pracodawcy będącego płatnikiem składek, obowiązku opłacenia i rozliczania również od tego składnika składki na ubezpieczenia społeczne pracowników, za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym dodatek taki zatrudnionym pracownikom został wypłacony i to bez uprzedniego wezwania przez ZUS. Składki na ubezpieczenia społeczne są bowiem świadczeniami publicznoprawnymi a ich obowiązek zapłaty wynika wprost z przepisów prawa. Do zakresu działania Zakładu stosownie do art. 68 ust. 1 pkt. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, należy kontrola wykonywania przez płatników składek i przez ubezpieczonych obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych. Wskazana wyżej ustawa nałożyła bowiem na płatnika składek obowiązek dokonywania wszelkich czynności jak zgłaszanie do ubezpieczeń, składania deklaracji, naliczania składek. Niekwestionowanym w sprawie zaś pozostaje, że wnioskodawca będący pracodawcą i w związku z tym płatnikiem składek, przy niezmiennym brzmieniu przepisów prawnych normujących prawo do dodatku mieszkaniowego, zdecydował się zaprzestać opłacania składek od przedmiotowych dodatków, mimo że wcześniej je opłacał, a to opierając się na poglądzie zaprezentowanym w orzeczeniach Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu (III U 1026/04) jak również tutejszego Sądu (III AUa 257/05). Podkreślić jednak należy, że poglądy prawne zaprezentowane w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia sądowego, jak i ono same stosownie do art. 365 § 1 kpc odnoszą się tylko do tego, co było przedmiotem rozstrzygnięcia i nie mają mocy wiążącej na przyszłość.

Stąd też argumentacja wnioskodawcy o wiążącej wykładni przepisów dotyczących charakteru dodatku mieszkaniowego zawartej w powołanych orzeczeniach ostatecznie nie może zyskać akceptacji tutejszego Sądu. Wobec powyższego nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że obowiązek opłacania składek z tytułu wypłacanych przez wnioskodawcę swym pracownikom dodatków mieszkaniowych począwszy od maja 2006 r. istnieje dopiero od 1 kwietnia 2011 r. Bowiem przez cały ten okres stan prawny dotyczący tej kwestii był niezmienny i obligował płatnika do systematycznego deklarowania składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń, również od kwot dodatków mieszkaniowych wypłaconych na podstawie art. 54 ust. 3 Karty Nauczyciela.

Z tych wszystkich względów, Sąd Apelacyjny, stosownie do wyżej wskazanych przepisów i na podstawie art. 386 § 1 kpc orzekł jak w pkt I sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 kpc.